

Рижий О. А. – аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 ІПФНП Львівського державного університету внутрішніх справ, м. Львів
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5264-3599>

Філософсько-методологічні засади дослідження оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції

Метою наукової статті є з'ясування та узагальнення філософсько-методологічних засад дослідження оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції; пошук методологічних засобів підвищення ефективності діяльності суду з оцінки доказів у судовому кримінальному процесі. **Методологічну основу** наукового пошуку становить комплекс методів, необхідних для реалізації наукової мети, використання яких забезпечило обґрунтованість і достовірність результатів дослідження. **Наукова новизна** публікації полягає в тому, що вперше окреслено та проаналізовано філософсько-методологічні засади дослідження такого джерела доказів, як показання учасників кримінального провадження, у суді першої інстанції. Також подальшого розвитку набули наукові уявлення про перспективи застосування окремих методологічних підходів у теорії доказування щодо оцінки показань потерпілого, обвинуваченого, свідка та їх використання під час реалізації функції правосуддя, що, на переконання автора, дасть змогу з філософсько-правових позицій висвітлити суперечливі питання правозастосування в кримінальному процесі України. **Висновки.** У статті аргументовано такі положення: методологію дослідження оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції становить комплексне поєднання філософських, загальнонаукових (діалектичний метод пізнання, індукція та дедукція, аналізу та синтезу, абстрагування, спостереження) і спеціальних (історико-правового, системно-структурного, формально-догматичного, порівняльно-правового, герменевтичного, синергетичного, соціологічного та прогностичного) методів. Специфіка досліджуваного предмета, а також сукупність різнобічних за своїм змістом і характером пізнавальних завдань зумовлюють необхідність використання всього комплексу вищезазначених методів, які в сукупності дають цілісне сприйняття оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції, сприяють забезпеченню обґрунтованості отриманих висновків і рекомендацій.

Ключові слова: методологія; докази; оцінка показань; учасники кримінального провадження; суд першої інстанції.

Вступ

Під час розв'язання будь-якої наукової проблеми питання методологічного забезпечення є необхідним і першочерговим для теоретичного осмислення в будь-якій предметній сфері (Hida, Bilozogov, & Zavalnyi, 2011, p. 12). Методологія сприяє пошуку оптимальних шляхів пізнання явищ і процесів, що є предметом вивчення, їх адекватного відображення в системі наукових знань. Науковці розглядають її як сукупність підходів, способів, методів, конкретних засобів дослідження, логічних прийомів та процедур, які застосовуються в процесі наукового пізнання й практичної діяльності для досягнення визначеної мети, предмета науки (Skakup, 2005, p. 13).

Ніяка галузь науки не може існувати чи розвиватися без належного методологічного підґрунтя, компонентами якого є уявлення про об'єкт дослідження та його властивості, засоби пізнавальної діяльності та закономірна послідовність їх застосування. Не є винятком в цьому наука кримінального процесу, в межах якої досліджуватимуться особливості оцінки судом першої інстанції показань учасників кримінального процесу.

Наукове дослідження оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції, насамперед, вимагає вирішення низки питань саме методологічного характеру –

створення адекватної методології наукового пізнання, специфічного саме для певного предмета. Отже, цей вид наукової роботи потребує такого методологічного забезпечення, яке б відповідало природі та специфічним характеристикам предмета дослідження.

Мета і завдання дослідження

Метою наукової статті є з'ясування та узагальнення філософсько-методологічних засад дослідження оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції; пошук методологічних засобів підвищення ефективності діяльності суду з оцінки доказів у судовому кримінальному процесі. Задля цього було вирішено такі завдання: з'ясувати методологічне підґрунтя дослідження; визначити комплекс методів, необхідних для всебічного розкриття діяльності суду з оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції; намітити перспективи застосування окремих методологічних підходів у теорії доказування з означених питань.

Виклад основного матеріалу

Аксіоматичним є твердження про те, що єдиним стримуючим чинником, який допоможе контролювати розбіжності між людьми, є нормативно-правова база, покладена в основу

функціонування держави, яка відстоює право на перевірку легальності вчинків (Yakovenko, 2019). В умовах сьогодення доволі часто трапляються випадки несправедливого застосування норм в процесі регулювання суспільних відносин (Pavlyshyn, & Vasiuta, 2020, p. 40), що серед іншого вимагає застосування засобів ефективного функціонування кримінального процесу в цілому та здійснення неупередженого, змагального та якісного судочинства зокрема. Суд як правовий інститут і правозастосовний орган легітимний через своє тривале існування, адже існування інституту впродовж тривалого часу є показником довіри до нього та його легітимності (Rudiuk, 2020, p. 82).

Проблема оцінки судом таких джерел доказів, як показання учасників кримінального провадження, є однією з недостатньо розроблених та малоопрацьованих у сучасному кримінальному процесі не лише з позицій процедурних, а й у методологічному розрізі, і заповнення цієї прогалини для кримінальної процесуальної науки є нагальною потребою.

Теоретичне опрацювання методологічних питань є одним із найскладніших у процесі дослідження (Tkachuk, 2020, p. 59), водночас беззаперечним є те, що ефективне застосування методології в дослідженні оцінки судом показань учасників кримінального провадження під час судового розгляду дозволить покращити результативність дослідження цієї теми, а як наслідок – вдосконалити теоретико-прикладні підходи до вказаної пізнавальної діяльності суду у кримінальному провадженні, забезпечити змагальне та якісне судочинство у розумні строки.

Оптимізацією певної діяльності є забезпечення максимально можливого підвищення її ефективності в аспекті досягнення її цільових результатів (Hvozdk, 2020, p. 88). З метою забезпечення успішного вирішення як пізнавальних і практичних проблем застосування окремих норм КПК України, наукове пізнання діяльності суду з дослідження та оцінки показань учасників кримінального провадження повинно відбуватися за допомогою використання широкого спектру загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання, адекватних саме юридичній науці.

Термін «метод» (від лат. *methodus* – прийом, спосіб, метод) незалежно від конкретної науки, галузі знань чи навчальної дисципліни означає спосіб, за допомогою якого з'ясовується предмет цієї науки, досягається певна мета та вирішуються відповідні завдання. Пізнаючи предмет, насамперед, потрібно осягнути зміст основних категорій і понять у їхньому соціокультурному контексті, використовуючи такі методи формальної логіки, як: аналіз, синтез, узагальнення, індукція, дедукція, конструювання понять тощо (Yurkevych, 2019).

Традиційно до загальнонаукових методів науковці одностайно відносять діалектичний (грецьк. *dialektikos* – «мистецтво вести бесіду, спір») метод пізнання, який дає змогу обґрунтувати причинно-наслідкові зв'язки між досліджуваними явищами, предметами, процесами, етапи диференціації та інтеграції, постійну суперечність між сутністю та явищем, цілим і частиною, змістом і формою, об'єктивність в оцінюванні дійсності, суб'єктивні елементи у підходах до вивчення чогось тощо (Vovk, & Oliinyk, 2019, p. 33).

Відповідно до вимог діалектики, усі кримінальні процесуальні правовідносини варто розглядати у взаємному зв'язку між собою та суспільним життям, у їх взаємодії та взаємовпливах. Дослідження закономірностей оцінки доказів у суді першої інстанції передбачає звернення одночасно як до теорії, так і до практики, що за своєю сутністю є взаємопохідними, проте, водночас суперечать одна одній, тобто перебувають у відповідному діалектичному взаємозв'язку.

Використання діалектичного методу дає змогу встановити базовий підхід до вивчення проблем, які виникають при реалізації судом повноважень з метою оцінки доказів та їх використання при прийнятті рішень. Вказаний метод сприяє формуванню уявлення про процесуальні можливості суду у змагальному кримінальному провадженні в їх розвитку, тісному взаємозв'язку зі змінами в законодавстві, визначити поняття і критерії оцінки показань учасників кримінального провадження, з'ясувати правові позиції Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) з означених питань.

Важливим є застосування аналітичного методу з метою пізнання таких правових явищ, як «доказування», «оцінка доказів», «показання» з точки зору їх відповідності метафізичним началам через з'ясування значення слів, пояснення фундаментальних кримінальних процесуальних понять, аналізу юридичних термінів таким чином, щоб показати їхній логічний взаємозв'язок.

Окремою складовою методології дисертаційного дослідження є герменевтичний метод, який використовується для з'ясування значення інформації, виходячи з її об'єктивних і суб'єктивних підстав, він є аналізом результатів свідомої діяльності людей, що об'єктивуються. Зважаючи на те, що рішення суду прирівнюються за юридичною силою до закону, особливо важливого значення процес праворозуміння набуває в сфері здійснення судочинства в суді першої інстанції. Використання цього методу при дослідженні певної проблематики може здійснюватися при інтерпретації, тлумаченні нормативно-правового підґрунтя, на основі якого здійснюються процедури збирання та дослідження доказів на стадії судового розгляду, висловлення авторського бачення щодо змісту певних положень

кримінального процесуального законодавства, що мають неоднозначне, спірне формулювання.

Насамперед, при дослідженні такого елемента процесу доказування, як оцінка доказів, слід акцентувати увагу на необхідності використання прийому об'єктивного спостереження, з допомогою якого розумову діяльність судді слід розглядати у всій багатогранності, складності та суперечливості, виходячи із сукупності позитивних і негативних моментів, виявлення тенденцій та закономірностей такої діяльності у кримінальному провадженні на стадії судового розгляду. Зокрема, як слушно вказує С. Шульгіна, під час формування свого внутрішнього переконання щодо достатності наявних у справі доказів суд має ретельно перевірити, «чи взаємодоповнюють ці докази один одного, чи відсутні між ними будь-які неузгодженості або суперечності, чи достатньо таких доказів для обґрунтування єдино можливого висновку, який став ціллю (об'єктом) доказування та прийняття відповідного процесуального рішення, а також чи достатньо цих доказів для спростування інших висновків, які найбільш подібні до того, який став підставою для процесуального рішення, а також протилежного висновку тому, що був зроблений» (Shulhin, 2019, p. 114).

Процес визначення понять не може відбуватися без застосування прийому абстрагування; саме поняття – це результат абстрагування. Тому вказаний прийом необхідно використати з метою пізнання особливостей оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції. Наприклад, з'ясовуючи в межах предмету дослідження критерії оцінки доказів, ми вимушені, абстрагуючись від інших елементів процесу доказування, концентрувати свою увагу на оцінці таких джерел доказів, як показання обвинуваченого, потерпілого, свідка у суді першої інстанції.

Водночас процес абстрагування нерозривно пов'язаний з такими методами дослідження, як аналіз і синтез, що становлять основу формально-логічного підходу, єдність протилежностей та, відповідно, застосовуються для поділу предмета дослідження на складові частини і об'єднання окремих частин предмета в єдине ціле. Формулювання висновків та понять, виокремлення критеріїв оцінки показань учасників кримінального провадження, визначення змісту діяльності судді та меж його активності під час судового розгляду, з'ясування особливостей використання показань свідка, потерпілого, обвинуваченого при прийнятті рішень у суді першої інстанції – усе це допомагають з'ясувати вказані методи. Також методами логічного аналізу та синтезу варто послуговуватись під час дослідження норм чинного законодавства, рішень національних судів та рішень ЄСПЛ щодо дослідження та оцінки

показань учасників кримінального провадження, забезпечення їх прав та законних інтересів.

Варто вказати на важливість використання загальнонаукових методів, які являють собою загальні способи та шляхи дослідження процесів і явищ, визначення тенденцій їх змін, що використовуються в різних галузях наукового знання. Зокрема, застосування дедуктивного та індуктивного методів полягає у використанні загальних наукових положень теорії систем. Кожен із зазначених методів являє собою перехід від загального до конкретного. Наприклад, при дослідженні міжнародного досвіду оцінки показань учасників кримінального провадження у кримінальному провадженні має бути з'ясована прецедентна практика ЄСПЛ щодо використання показань свідка, потерпілого, обвинуваченого при прийнятті рішень у суді першої інстанції, а згодом вказане питання має бути деталізоване у «площині» національного законодавства та практики його застосування. Дослідження показань учасників кримінального провадження, поняття і критерії їх оцінки спочатку потребують з'ясування розуміння понять «джерела доказів», «показання», «допустимість», «належність», «достатність», «внутрішнє переконання судді».

Аналіз стану наукової розробки питань оцінки показань у кримінальному провадженні, залежність реалізації повноважень суду від умов соціально-економічного розвитку та правового життя держави зумовлює необхідність використання історико-правового методу. Він зобов'язує з'ясувати процеси виникнення, становлення та розвитку явищ, урахувати конкретне історичне середовище, в якому відбувалося їх формування, встановити етапи розвитку тощо. А це зі свого боку сприяє правильному усвідомленню сутності категорії, яку вивчають, виявленню загальних закономірностей, які їй притаманні. Зазначений метод потребує враховувати національну специфіку та інші фактори, що впливають на формування концептуальних основ здійснення судочинства у кримінальному провадженні. Ця специфіка обумовлена рівнем розвитку кримінального процесуального законодавства та механізмами втілення його положень у конкретних кримінальних процесуальних правовідносинах.

Слід акцентувати на важливості застосування системного аналізу, що дає змогу визначити сутність показань як джерел доказів у кримінальному процесі, проаналізувати відповідні повноваження учасників кримінального провадження на стадії судового розгляду з оцінки доказів, дослідити відносини, що виникають у зв'язку з цим, тощо.

Структурно-функціональна характеристика оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції передбачає не тільки з'ясування елементів такої розумової діяльності, а й владних суб'єктів кримінального

провадження, уповноважених на здійснення оцінки доказів у суді. Так, наприклад, зміст практичної діяльності суду під час судового розгляду можна розкрити через поняття «доказування», «судовий розгляд», «показання», «оцінка доказів» тощо.

Діяльнісний підхід дає змогу провести різнобічний аналіз структури явища в динаміці. Використання цього методу під час з'ясування особливостей оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції може бути надзвичайно ефективним, адже важливим складником предмета досліджень у науці кримінального процесу є з'ясування повноважень суду зі збирання, перевірки та оцінки доказів у кримінальному провадженні. Форми та межі активності суду у дослідженні та оцінці доказів, у тому числі показань учасників кримінального провадження, є досить різними, що вимагає досить детального аналізу кожного із цих елементів діяльності.

Метод аналогії, коли на підставі подібності об'єктів в одних ознаках роблять висновок про їх подібність в інших ознаках, корисний під час дослідження особливостей реалізації процесуальних повноважень суду з дослідження та оцінки доказів в англо-саксонській, романо-германській правових системах та країнах колишнього союзу.

В основі системно-структурного методу лежить дослідження певного об'єкта як цілісної системи, що має внутрішню структуру, поділяється на складові елементи. Завдання дослідника полягає в тому, щоб визначити їх кількість, порядок організації, зв'язки та взаємодію між ними. Тільки після цього можна всебічно і досконало пізнати відповідний об'єкт. можуть бути досліджені найрізноманітніші явища правової дійсності. За допомогою системно-структурного методу можна більш глибоко дослідити процесуальні можливості судді в суді першої інстанції, виявити систему взаємозв'язку і взаємодії з іншими суб'єктами кримінального провадження під час реалізації ним своїх повноважень. Крім того, застосування зазначеного методу дозволяє виявити протиріччя та суперечності в нормативно-правових актах і сформулювати пропозиції для удосконалення чинного законодавства.

Синергетика є одним з «наймолодших» міждисциплінарних напрямів наукових досліджень. Синергетичні закономірності виявляються лише у відкритих системах, тобто таких, що взаємодіють із навколишнім середовищем. Комплекс повноважень з дослідження доказів на стадії судового розгляду визначений кримінальним процесуальним законодавством і є складовою частиною реалізації судом функції правосуддя. Таким чином, навколишнім середовищем для судді є соціум в особі учасників кримінального провадження, які реалізують свої права, у тому числі під час розгляду справи в суді першої інстанції. Для

виявлення й вивчення синергетичних закономірностей повноважень судді. Їх необхідно розглядати в комплексі з іншими підсистемами кримінального процесу – правами й обов'язками учасників кримінального провадження, повноваженнями прокурора тощо.

Тож можна зробити висновок про принципову важливість дослідження діяльності судді в кримінальному процесі з позицій синергетики, оскільки сама судова діяльність характеризується системністю, складністю, відкритістю й динамічністю. Саме в такій площині здійснюється процес здійснення суддею функції правосуддя в суді першої інстанції.

Наявність даних соціологічних опитувань – предмет опрацювання науковців, які після їхнього аналізу роблять висновки та формують пропозиції з підвищення ефективності окремих правових норм, інститутів у різних галузях права. Застосування соціологічного та статистичного методів важливе в процесі дослідження діяльності зі збирання, аналізу й узагальнення емпіричних матеріалів дослідження, серед яких статистичні звіти про роботу суддів у кримінальному судочинстві, рішення ЄСПЛ, узагальнення судової практики, рішення національних судів України, матеріали кримінальних проваджень, анкетування respondentів.

Окрім зазначених методів, окрему групу становлять спеціальні методи емпіричного дослідження правових явищ, до якої входять формально-догматичний, порівняльно-правовий (компаративістський) та прогностичний методи.

За допомогою формально-догматичного методу, який відображає зміст досліджуваного об'єкта у вигляді раціональної конструкції, можливе уточнення понятійного апарату, під час здійснення аналізу чинного законодавства з питань процедури дослідження доказів в судовому кримінальному процесі, а також практики застосування положень КПК України.

Здійснення ефективних правових реформ неможливе на підставі лише національного досвіду чи просто ознайомлення із законодавством окремих країн, воно вимагає систематизованого наукового знання про загальносвітові та регіональні тенденції правового розвитку, яке акумулюється насамперед порівняльним правознавством (Kravchuk, 2012, p. 404).

Розвиток міжнародних економічних, політичних і соціально-культурних зв'язків, конвергенції правових систем держав та глобалізаційних процесів призвів до природної потреби порівняльного вивчення законодавства з точки зору реалізації суддею функції зі здійснення правосуддя. Порівняльно-правовий метод є необхідним для наукових досліджень права, що мають суто пізнавальне значення, і у практиці застосування правових норм. Зазначений метод може бути

використано, зокрема, при опрацюванні кримінального процесуального законодавства інших країн в частині регламентації процесуальних повноважень судді у судовому кримінальному процесі. Також порівняльно-правовий метод може бути застосовано для виявлення подібного або відмінностей предметів та явищ дійсності, а також знаходження спільного, притаманного двом або кільком об'єктам, при вивченні зарубіжного досвіду нормативного врегулювання повноважень учасників кримінального провадження у суді першої інстанції, співставленні положень чинного і раніше діючого КПК України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

У такому форматі порівняльно-правовий метод виступає основним інструментом дослідження позитивного досвіду, накопиченого в теорії кримінального процесу, виявлення найбільш ефективних моделей нормативного регулювання порядку дослідження доказів у суді першої інстанції. Його застосування сприятиме втіленню у вітчизняну судову практику України перевіреного століттями досвіду оцінки доказів у кримінальному провадженні інших держав. Водночас необхідно застерегти, що не можна не критично використовувати чужий досвід, механічно переносити його на власну країну. Адже з позиції методології юридичної компаративістики різні країни мають шукати власні концепти вирішення питань ефективного судочинства, які відповідають їх правовій системі, запитам, культурі, економічному потенціалу, менталітету тощо.

Прогностичний метод дозволяє визначити, передусім, виявлення основних напрямів розвитку вітчизняного законодавства щодо діяльності суду з оцінки показань під час судового розгляду, гарантування прав учасників кримінального провадження, особливості їх формування на основі світового досвіду, дає можливість передбачити ймовірні наслідки змін до кримінального процесуального законодавства в частині збирання, перевірки та оцінки доказів, зокрема показань обвинуваченого, потерпілого, свідків.

Звичайно, що цим не обмежуються пізнавальні засоби дослідження оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції. Однак, з огляду на багатоманітність навіть

розглянутих методів та підходів, можемо стверджувати, що сучасна кримінальна процесуальна наука базується на систематично оновлюваній методології, яка з-поміж іншого спрямована на теоретичне розв'язання проблем повсякденної практики здійснення доказування в суді першої інстанції, з'ясуванні ролі суду в дослідженні та оцінці доказів у змагальному кримінальному процесі.

Наукова новизна

Наукова новизна публікації полягає в тому, що вперше запропоновано використовувати спеціальний методологічний інструментарій під час дослідження оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції; дістали подальший розвиток наукові уявлення про методологію дослідження оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції, сутність якої складає комплексне поєднання філософських, загальнонаукових та спеціальних методів.

Висновки

Підсумовуючи, слід зробити висновок про те, що методологію дослідження оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції становить комплексне поєднання філософських та загальнонаукових методів (діалектичний метод пізнання, індукція та дедукція, аналізу та синтезу, абстрагування, спостереження), що направлені на розкриття специфіки означеної діяльності. Важливим є застосування історико-правового, системно-структурного, формально-догматичного, порівняльно-правового, герменевтичного, синергетичного, соціологічного та прогностичного методів. Специфіка досліджуваного предмета, а також сукупність різнобічних за своїм змістом і характером пізнавальних завдань зумовлюють необхідність використання всього комплексу вищезазначених методів, які збагачують один одного, а у своїй сукупності дають цілісне сприйняття оцінки показань учасників кримінального провадження в суді першої інстанції, сприяють забезпеченню обґрунтованості отриманих висновків і рекомендацій.

REFERENCES

- Hida, Ye.O., Bilozorov, Ye.V., & Zavalnyi, A.M. (2011). *Teoriia derzhavy ta prava [Theory of state and law]*. Kyiv: Lipkan O.S. [in Ukrainian].
- Hvozdik, O.I. (2020). Lohichni zasoby optymizatsii slidchoi diialnosti [Logical means of optimizing investigative activities]. *Filozofski ta metodolohichni problemy prava, Philosophical and methodological problems of law*, 1(19), 109-117. doi: <https://doi.org/10.33270/02201901.109> [in Ukrainian].
- Kravchuk, V.M. (2012). Rolkomparatyvistykyudoslidzhennikonstytutsiinopravovohostatususuddiv [The role of comparative studies in the study of the constitutional and legal status of judges]. *Porivnialne pravoznavstvo: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku, Comparative jurisprudence: current status and prospects for*

- development: Proceedings of the Scientific Conference* (pp. 404-406). Yu.S. Shemshuchenko, V.P. Tykhyi, M.M. Tsymbaliuk, I.S. Hryshchenko (Eds.). Lviv: Lviv. derzh. un.-tvnutr. sprav[in Ukrainian].
- Pavlyshyn, O.V., & Vasiuta, Yu.V. (2020). Spravedlyvist yak element idei prava ta yii mistse v systemi pravovykh tsinnosti [Justice as an element of the idea of law and its place in the system of legal values]. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava, Philosophical and methodological problems of law*, 2(20), 40-47. doi: <https://doi.org/10.33270/02202002.40> [in Ukrainian].
- Rudiuk, V.S. (2020). Dydzhitalizatsiia v chasnomu sudochynstvi [Digitalization in interim proceedings]. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava, Philosophical and methodological problems of law*, 2(20), 82-85. doi: <https://doi.org/10.33270/02202002.82> [in Ukrainian].
- Shulhin, S. (2019). Dostatnist dokaziv yak pidstava pryiniattia protsesualnykh rishen slidchym ta prokurorom [Sufficiency of evidence as a basis for the adoption of procedural decisions by the investigator and prosecutor]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia, The law and the state administration*, 2(35), 109-116. doi: <https://doi.org/10.32840/pdu.2-2.16> [in Ukrainian].
- Skakun, O.F. (2005). *Teoria derzhavy i prava [Theory of state and law]* (2nd ed.). Kharkiv: Konsum [in Ukrainian].
- Tkachuk, I.D. (2020). Metodolohiia doslidzhennia vplyvu khrystyianskykh tsinnosti na formuvannia pravovoi kultury Ukrainy [Methodology of research of influence of Christian values on formation of legal culture of Ukraine]. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava, Philosophical and methodological problems of law*, 1(19), 58-63. doi: <https://doi.org/10.33270/02201901.58> [in Ukrainian].
- Vovk, V.M., & Oliinyk, U.M. (2019). Metodolohichnizasadydoslidzhenniapravanavobodudumky, sovistitarelirii [Methodological bases of research of the right to freedom of thought, conscience and religion]. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava, Philosophical and methodological problems of law*, 2(18), 27-35. doi: <https://doi.org/10.33270/02191802.27> [in Ukrainian].
- Yakovenko, M.M. (2019). Geneza vchen pro spravedlyvist yak sotsialne yavyshe [Genesis the doctrine of justice as a social phenomenon]. *Pravo, Law*, 3, 11-17. doi: 10.32782/LAW.2019.3.2 [in Ukrainian].
- Yurkevych, O. (2019). Kompleksnyi kharakter lohiky v yurydychnii metodolohii [Complex Character of Logic in Legal Methodology] *Visnyk Natsionalnoho yurydychnoho universytetu imeni Yaroslava Mudroho, The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University*, 1(40), 39-49. doi: <https://doi.org/10.21564/2075-7190.40.155749> [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Гіда Є. О., Білозьоров Є. В., Завальний А. М. Теорія держави та права : підручник. Київ : Ліпкан О. С., 2011. 576 с.
- Гвоздік О. І. Логічні засоби оптимізації слідчої діяльності. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2020. № 1 (19). С. 109–117. doi: <https://doi.org/10.33270/02201901.109>.
- Кравчук В. М. Роль компаративістики у дослідженні конституційно-правового статусу суддів. *Порівняльне правознавство: сучасний стан та перспективи розвитку*: зб. наук. пр. / за ред. Ю. С. Шемшученка, В. П. Тихого, М. М. Цимбалюка, І. С. Грищенка. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2012. С. 404–406.
- Павлишин О. В., Васюта Ю. В. Справедливість як елемент ідеї права та її місце в системі правових цінностей. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2020. № 2 (20). С. 40–47. doi: <https://doi.org/10.33270/02202002.40>.
- Рудюк В. С. Диджиталізація в часному судочинстві. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2020. № 2 (20). С. 82–85. doi: <https://doi.org/10.33270/02202002.82>.
- Шульгін С. Достатність доказів як підстава прийняття процесуальних рішень слідчим та прокурором. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*. 2019. № 2 (35). Т. 2. С. 109–116. doi: <https://doi.org/10.32840/pdu.2-2.16>.
- Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Вид. 2-ге. Харків : Консум, 2005. 556 с.
- Ткачук І. Д. Методологія дослідження впливу християнських цінностей на формування правової культури України. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2020. № 1 (19). С. 58–63. doi: <https://doi.org/10.33270/02201901.58>.
- Вовк В. М., Олійник У. М. Методологічні засади дослідження права на свободу думки, совісті та релігії. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2019. № 2 (18). С. 27–35. doi: <https://doi.org/10.33270/02191802.27>.
- Яковенко М. М. Генеза вчень про справедливість як соціальне явище. *Pravo*. 2019. № 3. С. 11–17. doi: 10.32782/LAW.2019.3.2.
- Юркевич О. М. Комплексний характер логіки в юридичній методології. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. 2019. № 1 (40). С. 39–49. doi: <https://doi.org/10.21564/2075-7190.40.155749>.

Стаття надійшла до редколегії 26.07.2021

Ryzhyi O. – Postgraduate Student of the Department of Criminal Procedure and criminology of the Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5264-3599>

Philosophical and Methodological Fundamentals of the Study of Evaluation of Testimony of Participants in Criminal Proceedings in the Court of First Instance

*The **purpose** of the scientific article is to clarify and generalize the philosophical and methodological principles of the study of the evaluation of the testimony of participants in criminal proceedings in the court of first instance; search for methodological means to increase the efficiency of the court to assess the evidence in criminal proceedings. The **methodological basis** of scientific research is a set of methods necessary for the realization of scientific goals, the use of which ensured the validity and reliability of research results. The **scientific novelty** of the publication is that for the first time the philosophical and methodological principles of research of such a source of evidence as the testimony of participants in criminal proceedings in the court of first instance are outlined and analyzed. Also, scientific ideas about the prospects of applying certain methodological approaches in the theory of proof in terms of assessing the testimony of the victim, accused, witness and their use in the administration of justice, which, in the author's opinion, will allow philosophical and legal issues to highlight controversial issues in the criminal process of Ukraine. **Conclusions.** The following arguments are argued in the article: formal-dogmatic, comparative-legal, hermeneutic, synergetic, sociological and prognostic) methods. The specificity of the subject, as well as a set of diverse in content and nature of cognitive tasks necessitate the use of the full range of the above methods, which together give a holistic perception of the testimony of participants in criminal proceedings in the court of first instance.*

Keywords: methodology; evidence; evaluation of indications; participants in criminal proceedings; court of first instance.